

Sosiaali- ja
terveysministeriö

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO

SOSIAALITURVAN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN (SAMU:N) TOIMINNASTA VUODELTA 2023

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
HELSINKI 2024**

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen	3
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta	3
2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta	4
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	5
4. Toimenpiteet.....	6
4.1 Virastolle ehdotetut toimenpiteet	6
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet.....	6

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanottonsa SAMU:n toiminnasta vuodelta 2023 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 19.4.2024 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenvedo ja muut selvitykset antavat aiheita.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Tulossopimuskauden 2020-2023 neljänteen ja viimeiseen vuoteen koko hallinnonalalla vaikutti edelleen Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja koronapandemian haasteet sekä uuden hallitusohjelman toimeenpanon käynnistäminen nopealla aikataululla. Vuoden 2023 tulostavoitteiden toteutumisesta on arvioitu 1-5-asteikolla kuten aiemminkin. Kokonaislukujen lisäksi on voinut käyttää puolikkaita numeroita. Arvioinnissa on painotettu keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että SAMU on toteuttanut vuoden 2023 tulostavoitteet lähes suunnitellun mukaisesti (arvosana 3 ½). Koko tulossopimuskaudella 2020-2023 SAMU on toteuttanut tulostavoitteet lähes suunnitellun mukaisesti (arvosana 4).

Arviointiasteikko 1-5; jossa:

- 1 = Tulostavoitetta ei ole edistetty toimintavuonna.
- 2 = Tulostavoite on osittain toteutunut:
- 3 = Tulostavoite on toteutunut lähes tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti.
- 4 = Tulostavoite on saavutettu tavoitteen mukaisesti.
- 5 = Tulostavoite on saavutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu STM:n sisäisessä valmisteluryhmässä sekä sosiaaliturva- ja vakuutusosaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, ja virasto on antanut siitä palautteen. Sosiaaliturvaministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvedoon sekä viraston vuoden 2023 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisen arviointi on tehty koko hallinnonalan osalta ja se on luettavissa Hallituksen vuosikertomuksen 1 liitteen luvusta 11. Kehitys on ollut pääosin vain tyydyttävää tai välttävää. Yksittäisen viraston vaikutusta yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ei raportoida eikä arvioida.

SAMU:n yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta toiminnan tavoite on edistää muutoshakijoiden oikeusturvaa toimeentuloturvaan koskeissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti lainmukaisia, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia yksilöllisesti perusteltuja päätöksiä. Lautakunnan onnistumista seurataan lautakunnan päätöksistä vakuutusoiden muutosprosentin, kanteluiden määrän osalta sekä lisäksi käsittelyajan osalta.

2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

SAMU:n toiminnan kehittäminen on ollut sosiaali- ja terveysministeriön painopisteenä. Käsittelyaikojen lyhentäminen ja siten muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen on ollut tärkein tavoite. Lautakunnan tuloksellisuuteen vaikuttavat edelleen suuret valitusmäärät. SAMU:n ydintoiminta eli valitus- ja poistoasioiden ratkaiseminen on pyritty pitämään mahdollisimman tehokkaana.

Palvelut

SAMU:n palvelukyvyn laatua mitataan ratkaistujen valitus- ja poistoasioiden käsittelyajalla. Lautakunnan käsittelyaikaa mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Tulossopimuksessa tavoitteeksi asetettu koko vuoden 2023 keskimääräinen käsittelyaika 6,0 kuukautta (2022 6,5 kk) ja joulukuun 2023 keskimääräinen käsittelyaika 7,2 kuukautta ylittyivät. Vuode 2023 käsittelyaikatavoitteet eivät aivan toteutuneet ja varsinkin joulukuun tulostavoite ylittyi. Ratkaisuaikojen pitenemiseen vaikutti saapuneiden asioiden määrän kasvu ja eri asiakasryhmien määrän vaihtelu. Ratkaistujen asioiden määrä kuitenkin kasvoi vuoden aikana. Käsittelyaikojen tulostavoitetta voidaan pitää osittain toteutuneena.

Vakuutus oikeuden ratkaisuisa muutospersentti oli vuonna 2023 keskimäärin 7,2 prosenttia (2022: 9,4%), joka on alle tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen alle 12. Tältä osin sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta saavutti hyvin tavoitteen.

Oikeudenmukaisuuden vaikuttavuustavoitteet toteutuivat edellisvuoden tasossa. Kanteluiden määrä pysyi vähäisenä, kun niitä tehtiin vuonna 2023 ainoastaan 4 kappaletta (2022: 3 kpl), ja määrää voidaan pitää hyvänä verrattuna lautakunnan asiamääriin ja tulostavoitteeseen, joka oli alle 10. Tältä osin tulostavoite toteutui hyvin.

	2023	2022
Käsittelyaika	7,0	6,5
Tulostavoite	6,0	6,0
Valitusten muutos %	7,2	9,4
Tulostavoite	12	12

Vuoden 2023 osalta arvioitiin SAMU:un saapuvan 40 000 valitusasiaa. Vuonna 2023 lautakuntaan saapui 42 746 valitusasiaa. Uusien valitusasioiden määrä nousi edellisestä vuodesta 1 999 asialla (5,4 %). Uusien asioiden lisäksi SAMU:un siirtyi ratkaisemattomia asioita vuodelta 2022 yhteensä 22 570. Vireillä olevien käsittelemättömien asioiden määrä nousi 2 029 asialla (9) % ja oli vuoden lopussa 24 596.

SAMU:n tulostavoitteena oli käsitellä 42 000 valitusasiaa. Lautakunta ratkaisi vuonna 2023 yhteensä 40 712 valitusasiaa. Ratkaisujen määrä kasvoi edellisestä vuodesta 2 486 asialla. Syynä ratkaisutavoitteesta jäämiselle oli etupäässä vireille tulleiden työttömyysturva-asioi-

den määrän voimakas väheneminen ja samanaikainen määrän kasvu useissa muissa asiarhymissä. Tilanteen takia SAMU:ssa siirrettiin henkilöstöresursseja uusiin tehtäviin osastolta toiselle, mikä vaikutti ratkaistujen asioiden määrään.

Lautakunnan saavuttamaa tulosta voidaan pitää osittain toteutuneena ratkaisujen määrän suhteen.

	2023	2022
Saapuneet asiat	42 746	40 559
Tulostavoite	40 000	40 000
Ratkaistut asiat	40 712	38 226
Tulostavoite	42 000	42 000

Horisontaaliset

Horisontaaliset tulostavoitteet ovat toteutuneet. Vuoden 2023 aikana toteutettiin tavoitteena ollut virkamiesvaihto. Handi-palvelun osalta automaatioaste oli 62,4 % (2022: 45 %). SAMU arvioi digitaalisen turvallisuuden tilaa yhdessä järjestelmätoimittajan kanssa neljä kertaa vuodessa pidettävissä seuranta- ja kehittämisryhmän kokouksissa. Tulostavoitteiden arvioidaan toteutuneen siten hyvin.

Taloudellinen asema (rahoitus) ja toiminnan tuottavuus

Toiminnan taloudellisuutta mitataan päätöksen käsittelyhinnalla joka vuoden 2023 oli 230, kun vuonna 2022 se oli 224 euroa. Ratkaisun kustannus nousi valitusmäärien kasvusta yleisen kustannustason nousun sekä henkilöstöresurssien uudelleen järjestelyn johdosta, joten tulostavoite (210 euroa) ei toteutunut. Talousarviossa SAMU:lle oli myönnetty 9,105 miljoonaa euroa ja siirtyviä erä oli 2,185 miljoonaa euroa. Toiminnan kulut olivat 9,373milj. euroa ja vuodelle 2024 siirtyi 1,917miljoonaa euroa. Taloudellisten tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen hyvin.

Tuottavuutta mitataan ratkaisuinä henkilötyövuotta kohden. SAMU:n tuottavuus oli hyvällä tasolla ja lautakunta ratkaisi tavoitteen mukaisen määrän, 400 asiaa henkilötyövuotta kohden (2022: 390/htv). Tulostavoite saavutettiin tältä osin hyvin.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusvirasto on antanut 19.4.2024 tarkastuskertomuksen viraston toiminnasta. Tilinpäätöslaskelmat sekä sen liitetiedot antavat oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta sekä kirjanpitoyksikön tuotoista ja kuluista sekä taloudellisesta asemasta valtion talousarviosta annetun lain mukaisesti. Tarkastuksen perusteella talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu eikä tarkastuksessa ole tullut esille olennaista huomautettavaa.

4. Toimenpiteet

4.1 Virastolle ehdotetut toimenpiteet

SAMU:n perustamisen yhteydessä tehtiin paljon uudistuksia muun muassa lautakunnan organisaatioon, hallintoon ja jaostotoimintaan. Osa muutoksista toteutettiin lainsäädäntömuutoksin, osa uudessa työjärjestyksessä ja lukuisat yksityiskohdat erilaisissa sisäisissä menettelytapaohjeissa. Jaostotoimintaan tehdyt muutokset ja sähköisen asianhallintajärjestelmän kehittämistoimet mahdollistivat sen, että SAMU:ssa tehtiin enemmän ratkaisuja kuin koskaan aikaisemmin ja käsittelyaika kääntyi laskusuuntaiseksi vuoden 2018 aikana ja jatkui edelleen vuosina 2020 ja 2021, mutta vuoden 2023 aikana käsittelyajat ovat hieman pidentyneet.

SAMU:n perustamisesta ja toiminnan kehittämisestä on seurannut paljon muutoksia henkilökunnan työskentelyolosuhteisiin. Muutosten keskellä henkilökunta on suoriutunut työstään hyvin ja ollut aktiivisesti mukana kehittämässä uuden viraston toimintaa.

Kun otetaan huomioon etuuksien merkitys edunhakijoille, käsittelyajan lyhentämistä on syytä jatkaa. Ministeriö edellyttää, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan tulosten kohentamiseksi:

- valitusasioiden ruuhkautumisen estämiseksi käsittelyajat tulee pitää tavoitteiden mukaisina. Tämä edellyttää lautakunnassa toteutettavaa sisäisen toimintaprosessin jatkuvaa kehittämistä ja huomioon ottamista
- päätöstuotanto pidetään tehokkaana huolehtimalla toimivista prosesseista ja optimaalisesta henkilöstörakenteesta

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Toimenpiteet, joita ministeriö aikoo toteuttaa, jotta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintaedellytykset voisivat parantua:

- jo tapahtuneista lain muutoksista ja tulevista etuuslainsäädännön muutoksista aiheutuneisiin muutoksenhakuihin pyritään varaamaan riittävät resurssit.
- Virkamiesvaihtoa edistetään siten, että vähintään yksi henkilö pystyy osallistumaan vuoden aikana vaihtoon.

Muutoksenhakua lakien vaikutusarvioinnin yhteydessä kehitetään yhteistyössä ministeriön kanssa.

Helsingissä 13.6.2024

Sosiaaliturvaministeri

Sanni Grahn-Laasonen

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

JAKELU

Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja
sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Sosiaali- ja terveysministeri
Tarkastuspäällikkö

VN/16979/2024-STM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: